

ЕКОНОМІЧНІ ГОРИЗОНТИ

Homepage: <http://eh.udpu.edu.ua>

ISSN 2522-9273 (print)
ISSN 2616-5236 (online)

Economies' Horizons, No.
4(19), pp. 4-13.

DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(19\).2021.245224](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(19).2021.245224)

UDC 658.012.2

Mechanism of strategic innovative development of entrepreneurship

Mykola V. Kuzminov¹, Ph. D. in Economics

Abstract. The article outlines the socio-economic development of Ukraine in the current crisis conditions, which have negatively affected the activities of domestic enterprises. The issue of formation of the mechanism of strategic innovative development of entrepreneurship is investigated. I

The integration and internationalization processes of economic and political life, which are aimed at solving scientific and technical problems and are necessary in the process of strategic innovative development of enterprises, are analyzed. It is studied that the improvement of international communications, economic and political changes in countries, global implementation and dissemination of innovations leads to the need to form new mechanisms for business development. International competition necessitates the constant development of entrepreneurship in order to gain competitive advantage. Innovative development at the regional level covers the latest strategies, mechanisms, priorities, structures and directions that would ensure the creation of an innovative type of reproduction of national production.

It is noted that the goal of strategic innovative development of entrepreneurship is to concentrate resources in areas that help accelerate scientific and technological progress in the process. Innovative development demonstrates not only the level of application of innovations in entrepreneurship, but also collaboration with other areas of the economy in the national economy.

The modern mechanism of innovative development of entrepreneurship and the solid basis for its functioning - the legislative field of regulation of entrepreneurship in Ukraine are studied. The legal framework is characterized by significant contradictions between regulations and laws. This often complicates and hinders the effective conduct of business and their innovative development. Legislation does not regulate the support of innovative activity of domestic entrepreneurship both at the state level and in the conditions of a separate region.

It is noted that the functioning of the mechanism of strategic innovative development of entrepreneurship today should be considered as a promising factor in

¹ Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; к. е. н., старший викладач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом; ідентифікатор ORCID : <https://orcid.org/0000-0003-2960-4329>; e-mail: kuzminov.m@udpu.edu.ua.

Ukraine's exit from the economic crisis and improving socio-economic stability in society.

It is established that in order to increase the efficiency of the mechanism of innovation activity of domestic enterprises it is necessary to constantly analyze their activity with the help of indicators that characterize the integrated indicator of the realized part of the innovation potential.

It is determined that when calculating the implemented part of the mechanism of innovation potential, it is advisable to use one of the most convenient ways to build an integrated indicator, which is a generalized function of the desirability of E. Harrington.

It was found that the main factor in the strategic innovative development of entrepreneurship in Ukraine is the creation of a mechanism to support it. It, in turn, will ensure the application in practice of innovative achievements in the field that can be useful for businesses; will stimulate the use of innovative equipment and technologies; will create objects of intellectual property; will motivate the investment of own funds in the latest technologies.

Keywords: enterprise, innovation, strategy, innovative development, mechanism.

Механізм стратегічного інноваційного розвитку підприємництва

М.В. Кузьмін¹, к. е. н.

Анотація. В статті окреслено соціально-економічний розвиток України в сучасних кризових умовах, що негативно відобразились на діяльності вітчизняних підприємств. Досліджено питання формування механізму стратегічного інноваційного розвитку підприємництва.

Проаналізовано інтеграційні та інтернаціоналізаційні процеси економіко-господарського та політичного-суспільного життя, що спрямовані на вирішення науково-технічних проблем та є необхідними в процесі стратегічного інноваційного розвитку підприємств. Досліджено, що вдосконалення міжнародних комунікацій, економічні та політичні зміни в країнах, глобальне впровадження та поширення інновацій призводить до необхідності формування нових механізмів розвитку підприємництва. Міжнародна конкуренція зумовлює потребу в постійному розвитку підприємництва задля отримання конкурентних переваг. Інноваційний розвиток на регіональному рівні охоплює новітні стратегії, механізми, пріоритети, структури та напрями, які забезпечили б створення інноваційного типу відтворення національного виробництва.

Відмічено, що метою стратегічного інноваційного розвитку підприємництва є зосередження ресурсів у сферах, що допомагають пришвидшити науково-технічний прогрес в процесі діяльності. Інноваційний розвиток демонструє не тільки рівень застосування інновацій в підприємстві, але й колаборацію із іншими сферами економіки в національному господарстві країни.

¹ Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; к. е. н., старший викладач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом; ідентифікатор ORCID : <https://orcid.org/0000-0003-2960-4329>; e-mail: kuzminov.m@udpu.edu.ua.

Досліджено сучасний механізм інноваційного розвитку підприємництва та ґрунтовну базу для його функціонування - законодавче поле регулювання діяльності підприємництва в Україні. Законодавча база характеризується суттєвими суперечностями між нормативно-правовими актами та законами. Це досить часто ускладнює та перешкоджає ефективному веденню підприємницької діяльності та їх інноваційному розвитку. Законодавчо не регламентовано підтримку інноваційної діяльності вітчизняного підприємництва як на державному рівні, так і в умовах окремого регіону.

Відмічено, що функціонування механізму стратегічного інноваційного розвитку підприємництва на сьогодні варто розглядати як перспективний чинник виходу України з економічної кризи та покращення соціально-економічної стабільності у суспільстві.

Встановлено, що задля підвищення ефективності механізму інноваційної діяльності вітчизняних підприємств необхідно постійно аналізувати їхню діяльність за допомогою показників, які характеризують інтегральний показник реалізованої частини інноваційного потенціалу.

Визначено, що при обрахунку реалізованої частини механізму інноваційного потенціалу доцільно застосовувати один із найзручніших способів побудови інтегрального показника, яким є узагальнена функція бажаності Е.Харрінгтона.

З'ясовано, що головним фактором стратегічного інноваційного розвитку підприємництва в Україні є створення певного механізму для його підтримки. Він в свою чергу забезпечить застосування на практиці інноваційних досягнень в галузі, що можуть бути корисними для підприємств; стимулюватиме використання інноваційного обладнання та технологій; створюватиме об'єкти інтелектуальної власності; мотивуватиме вкладення власних коштів у новітні технології.

Ключові слова: підприємство, інновації, стратегія, інноваційний розвиток, механізм.

Вступ. Соціально-економічний розвиток України в сучасних умовах пов'язаний з світовою пандемією, яка внесла свої негативні корективи в підприємницьку діяльність вітчизняних підприємств. Дослідження питань механізму стратегічного інноваційного розвитку підприємництва в нинішніх умовах пов'язано з вирішенням актуальних проблем та забезпечення розвитку окремих галузей.

Функціонування вітчизняних підприємств ускладнюється постійною динамічністю ринкових умов. Зростання конкурентної боротьби

потребує від підприємств застосування стратегічних методів та механізмів управління, спрямованих на формування інноваційних конкурентних переваг.

Постановка проблеми. Механізм стратегічного інноваційного розвитку підприємництва в Україні має включати динамічний комплекс взаємозалежних управлінських процесів.

Ефективний розвиток підприємства не можливий без стратегічної діагностики його діяльності. Саме з її допомогою підприємство може сформувати

механізм інноваційного розвитку для впровадження організаційних та економічних заходів, що дозволяють йому перейти на фазу становлення наступного рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Дослідженням стратегічного інноваційного розвитку підприємництва займалися багато вітчизняних науковців, а саме: М. Долішній, В. Геєць, О. Сологуб, М. Туган-Барановський, В. Чижова та інші, та іноземних вчених – Р. Гаррод, П. Друкер, В. Лівшиц, Ф. Махлуп, Д. Нейман, Д. Стіглер, С. Фішер, І. Шумпетер та багато інших.

Питанням стратегічного інноваційного розвитку підприємництва в сучасних умовах приділяється значна увага. При аналізі наукових робіт, присвячених зазначеній тематиці, варто відзначити дослідження таких авторів як: Л. І. Абалкін, І. Ансофф, І. А. Бланк, С. Ковальчук, Е. Шацька, Н. Щепкіна, О. Кравченко, О. Князева, А. Гриньов, А. Ганієва, О. Кудирко, М. Портер, У. Кінг, Р. Холт, К. Боумен, П. Друкер, К. Фрімен та інші.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті полягає у визначенні механізму стратегічного інноваційного розвитку підприємництва в сучасних умовах. Головним завданням наукового дослідження новий етап інноваційного розвитку підприємництва та інноваційної, що поєднує можливості суб'єктів господарювання та ринкові умови функціонування.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування.

Інтеграційні та інтернаціоналізаційні процеси економіко-господарського та

політичного-суспільного життя, спрямовані на вирішення науково-технічних проблем, є необхідними в процесі стратегічного інноваційного розвитку підприємств. Постійне вдосконалення міжнародних комунікацій, економічні та політичні зміни в країнах, глобальне впровадження та поширення інновацій призводить до необхідності формування нових механізмів розвитку підприємництва.

Міжнародна конкуренція зумовлює потребу в постійному розвитку підприємництва задля отримання конкурентних переваг. Інноваційний розвиток на регіональному рівні охоплює новітні стратегії, механізми, пріоритети, структури та напрями, які забезпечили б створення інноваційного типу відтворення національного виробництва.

Метою механізму стратегічного інноваційного розвитку підприємництва є зосередження ресурсів у сферах, що допомагають пришвидшити науково-технічний прогрес в процесі його діяльності. Інноваційний розвиток демонструє не тільки рівень застосування інновацій в підприємстві, але й колаборацію із іншими сферами економіки в національному господарстві країни.

Проводячи моніторинг, аналіз та оцінку діяльності суб'єктів господарювання вітчизняного підприємництва у відповідності до інноваційного розвитку слід враховувати такі фактори [5, 8]:

- рівень кваліфікації персоналу та його спроможність впроваджувати сучасні технології та інновації у сфері функціонування підприємства;
- загальну чисельність патентів та

авторських розробок, що можна запровадити у виробничий процес;

- рівень фінансової підтримки підприємств з боку держави та іноземних інвесторів;

- кількість підприємств, які впроваджували інновації.

Інноваційний розвиток підприємства є важливим економічним поняттям. Засновником теорій щодо інновацій є австрійський вчений економіст Й. Шумпетер, який у 1912 році запропонував концепцію

інновацій, розвинувши її у 30-х роках ХХ століття [4, 7, 9]. Наукове видання 1912 р. «Теорія економічного розвитку» пропонує особливу концепцію інновацій, в основу якої сформована ідея «нових комбінацій» [7]. В подальшому Й. Шумпетер видозмінив термін «нова комбінація» на «інновація». Це стало счасною науковою категорією [9].

На сьогоднішній день виділяють три основні етапи розвитку теорії інновацій [6, 9] (рис. 1):

Рис. 1. Основні етапи розвитку теорії інновацій

Механізм інноваційного розвитку доцільно трактувати як певну характеристику діяльності підприємства. Словник економічних термінів трактує поняття «ділова активність», як характеристику стану підприємницької діяльності, «властивість та реальний прояв цієї властивості, що полягає в мобільності, підприємливості, практичності, ініціативі» [10]. На основі різних наукових праць обґрунтованим буде поняття «інноваційний розвиток підприємництва», як певного виду діяльності, що об'єднує ініціативу та підприємливість в інноваційній сфері

діяльності підприємства та здатність пристосовувати власні характеристики до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

При формуванні стратегії інноваційного розвитку підприємництва необхідно брати до уваги якісні показники інноваційних процесів суб'єктів господарювання. Показники їх фінансового та інвестиційного стану допомагають не лише оцінити ефективність підприємства, проаналізувати загальний ефект функціонування його різних структурних підрозділів та видів діяльності, а й визначити

стратегію розвитку, розробити прогноз та план дій на майбутнє [13].

Сучасний механізм інноваційного розвитку підприємництва має опиратись на правову основу - законодавче поле регулювання діяльності підприємництва в Україні. Він характеризується суттєвими суперечностями між нормативно-правовими актами та законами. Це досить часто ускладнює та перешкоджає ефективному веденню підприємницької діяльності та їх інноваційному розвитку. Законодавчо не регламентовано підтримку інноваційної діяльності вітчизняного підприємництва як на державному рівні, так і в умовах окремого регіону [11].

Функціонування підприємництва

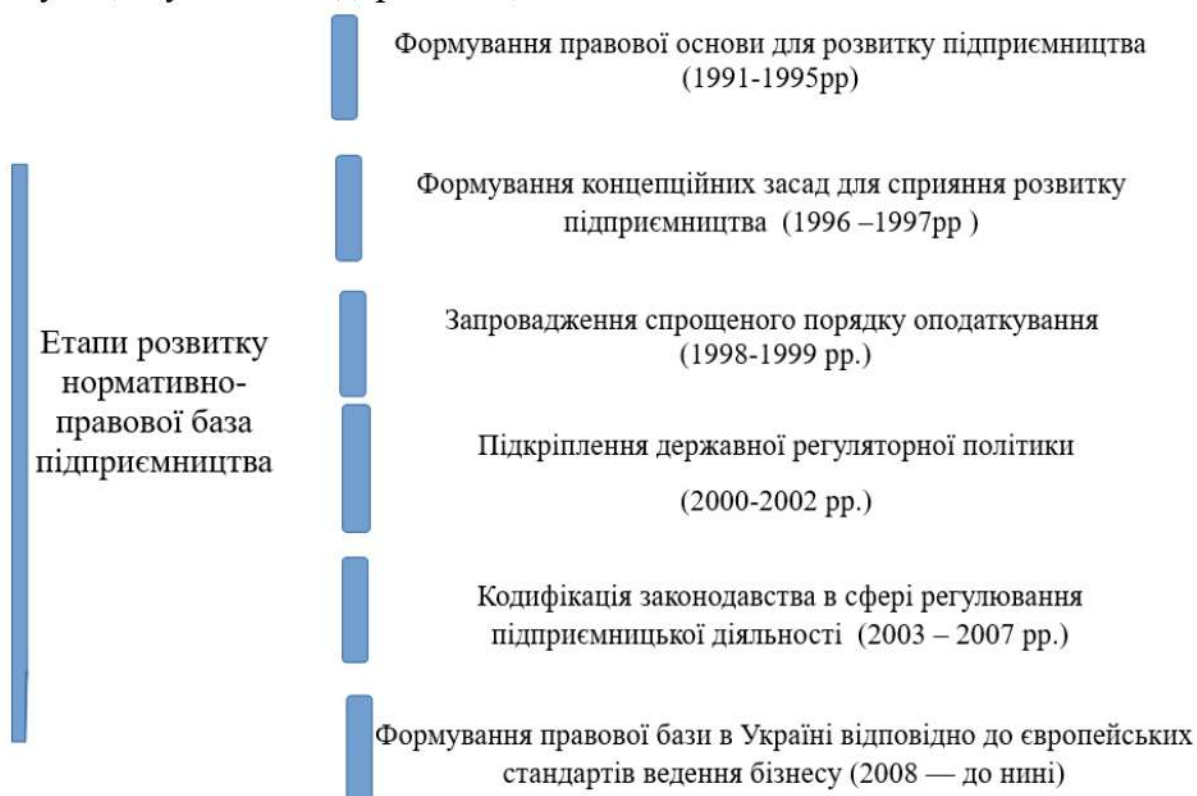

Рис. 2. Етапи розвитку нормативно-правової бази інноваційного розвитку підприємництва в Україні

*Складено за даними [4; 5; 7]

Задля підвищення ефективності механізму інноваційної діяльності вітчизняних підприємств необхідно

на сьогодні варто розглядати як перспективний чинник виходу України з економічної кризи та покращення соціально-економічної стабільності у суспільстві [12]. За словами І. Кузнецова, підприємництво робить «неоціненний внесок у вирішення проблем перехідної економіки, проблем трансформаційного, економічного та соціально-психологічного характеру» [2, 9].

Сьогодні в Україні налічується значна кількість нормативно-правових документів, які регламентують підприємницьку діяльність. Нормативно-правова база інноваційного розвитку підприємництва пройшла такі етапи розвитку (рис.2) [9].

постійно аналізувати їхню діяльність за допомогою показників, які характеризують інтегральний

показник реалізованої частини інноваційного потенціалу.

Варто відмітити, що при обрахунку реалізованої частини механізму інноваційного потенціалу доцільно застосовувати один із найзручніших способів побудови інтегрального показника, яким є узагальнена функція бажаності Е.Харрінгтона. В її основі автором закладено "...ідею перетворення натуральних значень окремих

відкликів у безрозмірну шкалу бажаності і пріоритетності" [3, 9]. Згідно з цією методикою для двосторонньої залежності після попереднього визначення мінімального Y_{\min} і максимального Y_{\max} значень показника, які відповідають дуже низькій якості (не більше 5%), відповідна функція бажаності має такий вигляд [9, 11]:

$$Y_i = \exp \{- |y_1'|^n \}$$

y_1' – безрозмірна величина, яка визначається таким чином:

$$y_1' = 2y_1 (y_{\max} + y_{\min}) / (y_{\max} - y_{\min})$$

Враховуючи симетричність даної функції бажаності, оптимальне значення показника визначається як середнє арифметичне мінімального Y_{\min} і максимального Y_{\max} його значень.

При цьому має бути враховане оптимальне значення показника, що відповідає якості не нижче 95%, і найгірше значення показника, яке відповідає якості не більше 5%, а також ще хоча б одне значення показника для перевірки. Загалом методика Е. Харрінгтона отримала широке розповсюдження під час проведення відповідних досліджень, але через значну кількість обрахунків на практиці застосовують більш зручні методики використання функції бажаності [8, 12].

Загалом, можна сформулювати базові етапи процесу побудови механізму стратегічного інноваційного

розвитку підприємництва на основі узагальненого показника оцінки рівня готовності до здійснення інноваційного розвитку за функцією бажаності Е. Харрінгтона. Варто відмітити, що на початковому етапі на основі якісного аналізу проблеми необхідно сформулювати певну систему індикаторів готовності підприємництва до проведення стратегічної інноваційної діяльності.

На слідуєчому етапі проводять калібрування всіх розмірних показників y_i у безвимірні окремі показники якості d_i (функції бажаності), що вимірюються від 0 (дуже погана якість) до 1 (відмінна якість) [12]. Для ідентифікації рівня розвитку кожного окремого показника використовують функції бажаності, які формуються на основі функції Харрінгтона за формулою:

$$d_i = \exp(-\exp(-y_i))$$

На третьому етапі буде обрахований інтегральний показник

інноваційної активності, а на четвертому - проведений аналіз

отриманої оцінки із метою визначення напрямків покращення існуючого рівня готовності до поживлення інноваційної активності, яка відповідає поставленому рівню з урахуванням варіантів його покращення [8].

Слід відмітити, що комплексне формування механізму інноваційного розвитку підприємства та його оцінювання за допомогою узагальненої функції бажаності Е. Харрінгтона дозволить окреслити перспективні напрями покращення існуючого потенціалу.

Моніторинг сучасного стану розвитку підприємництва характеризується недосконалістю та повільним розвитком вітчизняного підприємництва, що зумовлено певними регіональними факторами, а саме:

- низька кваліфікація працівників підприємницької сфери;
- недостатня обізнаність господарюючих суб'єктів з можливостями використання міжнародної допомоги;
- неспроможність центрів адміністративних послуг отримати

належне фінансування;

- переважна більшість пропонованої роботи на ринку з мінімальною заробітною платою;
- недотримання гарантій оплати праці та використання робочої сили без оформлення трудових відносин;
- низький рівень консультаційної підтримки підприємництва з боку правових, інформаційних та фінансових організацій;
- обмеженість регіональних програм розвитку підприємництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, слід відмітити, що головним фактором стратегічного інноваційного розвитку підприємництва в Україні є створення певного механізму для його підтримки. Він в свою чергу забезпечить застосування на практиці інноваційних досягнень в галузі, що можуть бути корисними для підприємств; стимулюватиме використання інноваційного обладнання та технологій; створюватиме об'єкти інтелектуальної власності; мотивуватиме вкладення власних коштів у новітні технології.

References

- Denisyuk VA Innovative activity of the national economy. *Economist*. 2005. No 8. S. 45–49.
- Barancheev VP Measuring the company's innovation activity as its competitive force. *Management today*. 2005. No 4. S. 17–21.
- OECD / Eurostat (2018), Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD. URL: <https://read.oecd.org/10.1787/9789264304604-en?format=pdf> [in English]
- Artemenko L.P. Formation of competitiveness of innovatively active enterprises. *Economics and organization of management*. 2014. №1 (17). 2 (18). Pp. 19–26.
- Goncharuk T.I. Competitiveness methodology: experience theory and experience theory. *Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*. 2010. № 2. С.3-10.
- Krasnokutskaya N.S. The potential of the enterprise: formation and evaluation: textbook.

- manual: Center for Educational Literature, 2005. 352 p.
- Lapin E.V. Economic potential of industrial enterprises: formation, evaluation, management: author's ref. dis...Sumy State University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Kharkiv, 2006. 36 p.
- Mazaraki A.A. Innovation as a source of strategic competitive advantage. Bulletin of KNTEU. 2010. №2. Pp. 5–17.
- Competitiveness of the enterprise: textbook. way. for students studying for special. 051 Economics. Nar. ukr. acad. Kharkiv: NGO Publishing House, 2018. 320 p.
- Zhovnovach R.I. A systematic approach to managing the competitiveness of the enterprise. Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences. 2010. Vip. 18 (1). Pp. 344–351.
- Oklander M. The concept of forming a system of marketing research innovations of machine-building enterprises. Economist. 2013. №11. Pp. 52–56.
- Yamnenko G.E. Innovative aspects of ensuring the competitiveness of enterprises. Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economy. 2016. Vip. 1. pp. 47–52.
- Melnychuk Y., Tkachuk I., Chvertko L., Slatvinskyi M., Vinnytska O., Korniienko T. Assessment of financial and investment activity of textile enterprises as a guarantee of successful business in the region. Industriya Textila. 2020, vol. 71, №3. Pp. 235-240. DOI:n10.35530/IT.071.03.1687

Список літератури

- Денисюк В.А. Інноваційна активність національної економіки. Економіст. 2005. № 8. С. 45–49.
- Баранчєєв В.П. Измерение инновационной активности компании как ее конкурентной силы. Менеджмент сегодня. 2005. № 4. С. 17–21.
- Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD. Oslo Manual 2018. URL: <https://read.oecd.org/10.1787/9789264304604-en?format=pdf>
- Артеменко Л.П. Формування конкурентоспроможності інноваційно-активних підприємств. Економіка і організація управління. 2014. №1 (17). 2(18). С. 19–26.
- Гончарук Т.І. Методологія конкурентоспроможності: досвід теорії та теорія досвіду. Вісник Української академії банківської справи. 2010. № 2. С.3-10.
- Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
- Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління : автореф. дис. ... д.е.н. Сумський державний університет Міністерства освіти й науки України. Харків, 2006. 36 с.
- Мазаракі А.А. Інновації як джерело стратегічних конкурентних переваг. Вісник КНТЕУ. 2010. №2. С. 5–17.
- Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 – Економіка. Нар. укр. акад. Харків: Вид-во НУА, 2018. 320 с.

- Жовновач Р.І. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 18 (1). С. 344–351.
- Окландер М. Концепція формування системи маркетингових досліджень інновацій машинобудівного підприємства. Економіст. 2013. №11. С. 52–56.
- Ямненко Г.Є. Інноваційні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2016. Вип. 1. С. 47–52.
- Melnychuk Y., Tkachuk I., Chvertko L., Slatvinskyi M., Vinnytska O., Korniienko T. Assessment of financial and investment activity of textile enterprises as a guarantee of successful business in the region. *Industriya Textila*. 2020, vol. 71, №3. Pp. 235-240. DOI: 10.35530/IT.071.03.1687